

2115

Barlangvédelem

SZÖVETKEZET

1984 SEP 26

k
g
i
z
z
l

143

A magyarországi természetvédelem történeti áttekintése

Magyarországon elsőként a Magyar Mezőgazdasági Múzeum rendezte a hazai természetvédelem történetét áttekintő kiállítást. A magyarországi természetvédelmi törekvések adatainak, forrásainak felkutatása így elkerülhetlenné vált. Már csak amiatt is, mert nem állt rendelkezésükre olyan tanulmány, amely végigkísérné a hazai természetvédelem ügyét a kezdeti időktől napjainkig.

Az intézményes jellegű természetvédelem hazánkban a múlt században kezdődött. Az állatvilág (ezen belül is főleg a madárvilág) fajokban és egyedekben való fogyása, a növényvilág elszegényedése, a földfelszín különleges alakulatainak megsemmisülése arra indított egy-egy természetvédőt, majd pedig a szakegyesületeket, hogy azok védelmét kérjék. Az erdőkről, a mezőgazdaságról, a vadászatról és a halászatról intézkedő múlt századi törvények részben a természetvédelmet is segítették azzal, hogy a gazdaságilag hasznos fajokat és élőhelyüket védelmükbe vették.

Külföldi példákkal alátámasztva, de a hazai természet értékeit féltve, már a századfordulón felvetődött az általános természetvédelem kérdése. A védelem munkájában

legelső lépés volt a megóvásra érdemes természeti emlékek, különlegességek összeírása. A munka végrehajtói jórészt az erdészek voltak. Az első világháború kitöréséig több mint ezer védelemre érdemes tárgyat, helyet gyűjtöttek össze. Az államerdészeti kezelésben levőknel már a természetvédelem szempontjai szerinti elkülönítések is megkezdődtek. Ugyanakkor Kaán Károly irányításával előkészítették a természetvédelmi törvényt.

A világháború, majd pedig az azt követő változások sokáig akadályozták az általános természetvédelmi törvény megalkotását. Továbbra is az egyesületek voltak a leghangosabb szószólói a védelem ügyének. Kormányzati szinten csak 1935-ben hoztak döntést, amikor megalkották — az erdészeti törvényhez kapcsolva — a természetvédelmi törvényt. Létrehozták az Or-

szágos Természetvédelmi Tanácsot, de évek múltak el, míg végre megkezdődhetett a védendő területek kijelölése. A védett természeti értékek törzskönyvében elsőként a második világháború éveiben felvett területek szerepeltek. A debreceni Nagyerdő egy része, a szegedi Fehér-tó, a Baláta-tó, a nagycenki hársfasor és néhány barlang, nevezetes forrás kapott ebben az időben védelmet.

Természetesen a felszabulást követő változások nagyban elősegítették a védelemre javasolt területek kijelölését, hiszen azok az államosítások során köztulajdonba kerültek. Ezeken az alapokon és a természetvédelmi törvény többszöri kiegészítésével fejlődött Magyarország természetvédelme napjainkig. A természetvédelmi kiállítás a történeti bevezető után védett természeti értékeinkről kíván átfogó képet adni.